

Natuurtoets

Ruimte voor ruimte: kavel Hoebertweg te Horst

Onderzoek naar beschermde natuurwaarden

nr: HO.053

projectnr. 200163

revisie 00

06 oktober 2009

Opdrachtgever

RvR Limburg Beheer b.v.

Postbus 5700

6202 MA MAASTRICHT

datum vrijgave

beschrijving revisie 00

goedkeuring

vrijgave

drs. ing. M.L. Braad

ir. M. Caris

	Inhoud	Blz.
1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Doel onderzoek	5
1.3	Werkwijze	5
1.4	Leeswijzer	5
2	Gebiedsbeschrijving	6
2.1	Bureaustudie	6
2.2	Natuurwaarden	7
2.3	Conclusies natuurwaarden	9
3	Toetsing effecten planontwikkeling	9
3.1	Beschrijving inrichtingsmaatregelen	9
3.2	Effecten op beschermde soorten	9
3.2.1	<i>Vogels</i>	9
3.2.2	<i>Zoogdieren</i>	9
3.2.3	<i>Planten</i>	9
3.2.4	<i>Overig beschermde soorten</i>	9
4	Conclusies en aanbevelingen	9
4.1	Conclusie	9
4.2	Zorgplicht	9
4.3	Tot slot	9
5	Literatuur	9
Bijlage 1	Wettelijk Kader	

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

RvR Limburg Beheer b.v. is voornemens om in het kader van Ruimte voor Ruimte op een aantal locaties woningen te realiseren te Horst aan de Maas. Een van de locaties betreft kavel 1123 aan de Hoebertweg in de gemeente Horst. Op deze kavel zal één woning worden gebouwd.

Aangezien het bouwen van een woning afwijkt van het vigerende bestemmingsplan dient een projectbesluit ex. artikel 3.10 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening te worden doorlopen om het plan doorgang te laten vinden. Hiervoor is een ruimtelijke onderbouwing nodig. In het kader van de ruimtelijke onderbouwing zijn enkele onderzoeken noodzakelijk, waaronder een natuurtoets.

Vanuit de Flora- en faunawet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden van de inheemse flora en fauna. Door, voorafgaand aan ruimtelijke ingrepen, stil te staan bij aanwezige natuurwaarden, kan onnodige schade aan beschermde soorten worden voorkomen of beperkt. Indien schade niet te voorkomen is, is een ontheffing ex art. 75 Flora- en faunawet noodzakelijk. Sinds 23 februari 2005 is het Vrijstellingsbesluit van kracht. Met dit besluit is geregeld dat voor algemeen voorkomende soorten een vrijstelling geldt bij ruimtelijke ingrepen en geen ontheffing meer aangevraagd hoeft te worden. Wel blijft de algemene zorgplicht van kracht (zie bijlage 1 voor Wettelijk Kader).

In het kader van deze wetgeving heeft Oranjewoud een natuurtoets verricht naar de voorkomende, dan wel te verwachten beschermde planten- en diersoorten binnen het plangebied. De ligging van het plangebied is weergegeven in de figuur 1.1.

Figuur 1.1: De ligging van het plangebied (kavel 1123) Bron: www.googlemaps.com.

1.2 Doel onderzoek

Het doel van voorliggende toetsing is het opsporen van strijdigheden van de voorgenomen ingreep met de huidige Flora- en faunawet en het bepalen of de aanvraag van een ontheffing noodzakelijk is.

Bovenstaande figuur geeft de ligging van kavel 1123 in de gemeente Horst weer (rode lijn).

1.3 Werkwijze

Om eventuele strijdigheden met de Flora- en faunawet op te sporen dienen de volgende vragen te worden beantwoord:

1. Welke wettelijk beschermde soorten komen in het plangebied voor? Welke status hebben deze soorten?
2. Welke invloed heeft de geplande ingreep op de (strikt) beschermde soorten in het plangebied?
3. Door welke maatregelen kunnen negatieve effecten op beschermde soorten worden voorkomen of verzacht?
4. Indien de duurzame staat van instandhouding van strikt beschermde soorten in gevaar komt, welk vervolgtraject dient dan doorlopen te worden?
5. Voor welke beschermde soorten moet een ontheffing aangevraagd worden?

Om bovenstaande vragen te beantwoorden zijn de volgende stappen doorlopen:

Stap 1. Bureaustudie

Op basis van literatuuronderzoek en verspreidingsatlassen is nagegaan of er wettelijk beschermde planten- of diersoorten in het plangebied voorkomen. Hierbij is o.a. gebruik gemaakt van het Natuurloket en RAVON-site.

Stap 2. Effectenonderzoek

Op basis van de beschrijving van de voorgenomen ingreep en de verzamelde gegevens van stap 1 en 2 zijn de (mogelijke) effecten (vernietiging, verstoring, versnippering) op de verwachte beschermde soorten beschreven. Voor de verwachte negatieve effecten op de beschermde soorten worden mitigerende maatregelen voorgesteld.

Stap 3. Conclusies en advies met betrekking tot de ontheffingsaanvraag

Op basis van stap 1 tot en met 3 zijn conclusies getrokken met betrekking tot eventuele overtredingen van verbodsbepalingen zoals genoemd in de Flora- en faunawet art. 75, en te nemen vervolgstappen.

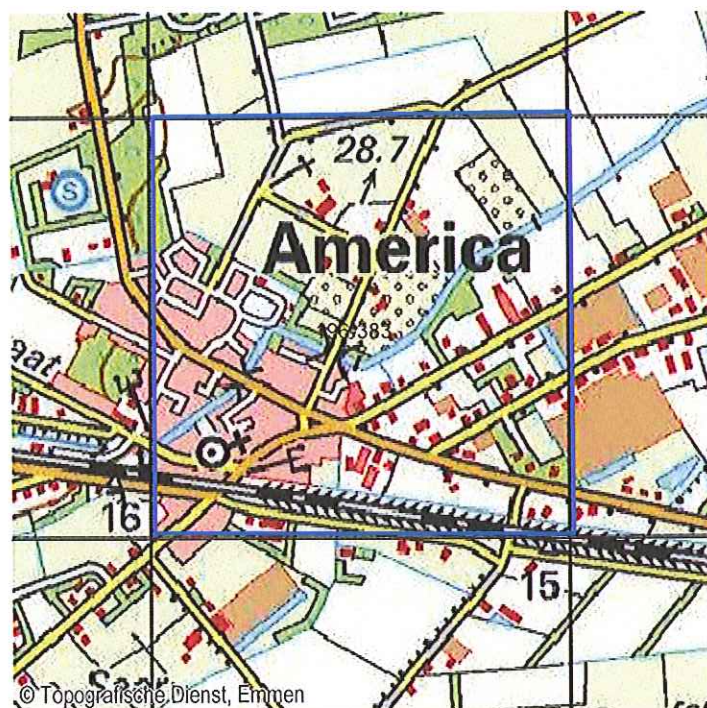
1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 gaat dieper in op de resultaten van het bureauonderzoek en geeft de conclusies wat betreft de gevonden natuurwaarden. Hoofdstuk 3 omvat de effectenbeoordeling en maatregelen om effecten te voorkomen of beperken. Hoofdstuk 4 bevat conclusies en aanbevelingen. De wettelijke achtergrond is beschreven in bijlage 1.

2 Gebiedsbeschrijving

2.1 Bureaustudie

Het plangebied is gelegen in het kilometerhok x: 196/y:383 (zie figuur 2.1). De kavel in de gemeente Horst is momenteel in gebruik als landbouwperceel waarop maïs wordt verbouwd. Het perceel wordt aan de zuidkant begrensd door de spoorlijn Eindhoven-Venlo en aan de noordkant door de Hoebertweg en aan zowel de oost- als westkant wordt het perceel begrensd door lokale wegen. Direct aansluitend ten westen van de plek waar de woning wordt gebouwd, bevindt zich reeds een bebouwd perceel. De nabije omgeving van bouwvak 1123 bestaat uit landbouwgronden doorkruist met bomenlanen.

Figuur 2.1: Kilometerhok x:196/y:383. Bron: www.natuurloket.nl.

Uit de gegevens van het Natuurloket blijkt dat binnen het betreffende kilometerhok meerdere beschermde soorten (tabel 1) en strikt beschermde soorten (tabel 3) en enkele Rode Lijstsoorten (bedreigde dier- en plantensoorten) voorkomen. De resultaten van het Natuurloket zijn in Tabel 2.1 samengevat.

Tabel 2.1: Resultaten van het Natuurloket betreffende kilometerhok x:196/y:383.

Soortgroepen	Volledigheid*	Beschermde soorten, Tabel			HR	Rode Lijst	Actualiteit**
		FF1	FF2&3	vogels			
Vaatplanten	goed						1991 - 2007
Zoogdieren	matig	12	4		4		1997 - 2007
Broedvogels	slecht			2		2	1996 - 2007
Reptielen	niet						1992 - 2007
Amfibieën	slecht	1					1992 - 2007
Vissen	goed		2		1	1	1992 - 2007
Dagvlinders	matig						1998 - 2008
Libellen	matig						1993 - 2007
Sprinkhanen	niet						1993 - 2007
Overige ongewervelden	slecht						1993 - 2007

* Hiermee wordt aangegeven of een volledig overzicht is te verwachten van de soorten van de betreffende soortgroep. ** Per soortgroep is aangegeven uit welke periode de gegevens zijn opgenomen.

Aanvullende gegevens over het mogelijk voorkomen van soorten is verkregen uit verschillende verspreidingsatlassen en websites. Op basis van de verspreidingsgegevens van een soort, in combinatie met kennis van de terreingeschiktheid voor deze soorten, is nagegaan of deze soorten mogelijk in het plangebied of de omgeving kunnen voorkomen.

Het voorkomen van wettelijk beschermde soorten in het uurhok of kilometerhok betekent niet dat deze soorten zich in de omgeving van het plangebied bevinden. Het plangebied omvat slechts een klein deel van het kilometerhok en daarmee ook een beperkt aantal verschillende biotopen en habitats.

Het plangebied heeft geen beschermde status in het kader van de Vogelrichtlijn, Habitatrictlijn of de Natuurbeschermingswet en maakt geen onderdeel uit van de provinciale Ecologische Hoofdstructuur.

2.2 Natuurwaarden

Kavel 1123 betreft een landbouwperceel waarop maïs wordt verbouwd. De directe omgeving bestaat voornamelijk uit agrarisch gebied en aangrenzende percelen in landbouwkundig gebruik. Door het agrarisch gebruik is de voedselrijkdom hoog in het gebied. Direct rond de kavel kunnen de volgende biotopen worden onderscheiden;

- een bomenrij met berm- en graslandvegetatie,
- een afwateringsgreppel met vegetatieranden en
- de akker en de akkerrand.

Hieronder volgt een beschrijving van de aanwezige biotopen en de beschermde soorten die kunnen worden verwacht.

Bomenrij met berm- en graslandvegetatie

Ten noorden van de kavel aan de Hoebertweg bevindt zich een bomenrij van inlandse eik. Naast de bomenrij ligt een afwateringssloot met aan weerszijden berm- en graslandvegetatie. De berm- en graslandvegetatie bestaat uit een structuur- en soortenarme raaigrasvegetatie die intensief wordt beheerd. Floristisch gezien is deze berm- en graslandvegetatie weinig interessant. De raaigrasvegetatie bestaat uit algemene grassen en kruidachtigen, waaronder Engels raaigras, straatgras, gewone en gestreepte

witbol, grote en smalle weegbree, zuring, madeliefje, klaver, paardebloem, boterbloem en brandnetel. Beschermd plantensoorten zijn niet aangetroffen. Onderstaande foto geeft een beeld van de bomenrij met graslandvegetatie.

Foto 2.1: Bomenrij met berm- en graslandvegetatie.

Langs de bomenrij en de graslandvegetatie komen algemene zoogdiersoorten als de egel, mol, haas en konijn voor. Incidenteel worden soorten als de wezel, bunzing en hermelijn op de kavel en het omliggende gebied verwacht. Daarnaast zullen algemeen voorkomende muizen en spitsmuizen eveneens voorkomen in en rond de kavel. Het gaat hierbij om o.a. de huispitsmuis en veldmuis. De bomenrij is een geschikt biotoop voor algemeen voorkomende broedvogels als de kauw, zwarte kraai, houtduif, merel, koolmees en pimpelmees. Algemene vleermuissoorten zijn foeragerend rond de aanwezige bomenrij te verwachten. Het gaat hier om soorten als de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en de rosse vleermuis.

Afwateringsgreppel met vegetatieranden

De kavel wordt omsloten door enkele afwateringsgreppels. Aangezien de greppels niet zijn aangesloten op ander oppervlaktewater, komen er geen vissen voor. De afwateringsgreppels zijn eveneens ongeschikt als voortplantingsbiotoop voor amfibieën, vanwege het ontbreken van water. Wel kunnen de bruine kikker en de gewone pad in landbiotoop worden aangetroffen. Reptielen worden niet verwacht, aangezien er geen geschikt biotoop is aangetroffen.

In en langs de greppels komen riet, ridderzuring, speenkruid en pitrus voor. In dit biotoop worden geen broedvogels verwacht. De greppels vormen een geschikt leefgebied voor algemene muis- en spitsmuissoorten, hierbij valt te denken aan de bosspitsmuis en bosmuis. De foto hieronder geeft een impressie van de afwateringsgreppel met vegetatieranden.

Foto 2.2: de afwateringsgreppel met vegetatieranden.

Akker en akkerrand

Het bouwvak 1123 is momenteel in gebruik als een monotone maïsakker. Wat vegetatie betreft is deze akker zeer oninteressant en worden beschermde soorten niet verwacht. De akker zelf zal worden gebruikt door algemene muizen en spitsmuizen, zoals de aardmuis, de bosmuis, de rosse woelmuis, de veldmuis, de tweekleurige bosspitsmuis en de huisspitsmuis. Daarnaast kunnen soorten als egel, mol en konijn in het gebied voorkomen. De akker kan sporadisch dienen als foerageergebied voor marterachtigen. De akkerranden worden intensief beheerd en bestaan uit een smalle strook met akker- en ruigtekruiden zoals bijvoet, brandnetel, berenklaauw, kruiskruid, paardebloem, pitrus, smeerwortel en zuring. Het plangebied is niet van belang voor weidevogels.

Foto 2.3: de maïsakker en de akkerrand.

2.3 Conclusies natuurwaarden

Uit de resultaten van de bureaustudie blijkt dat in en rond de kavel beschermde soorten voor kunnen komen (zie tabel 2.1). Het gaat om algemeen beschermde soorten en enkele strikt beschermde soorten. In het kilometerhok komen beschermde soorten voor uit de soortgroepen zoogdieren, broedvogels, vissen en amfibieën. Een belangrijke opmerking hierbij is dat deze gegevens van toepassing zijn op het kilometerhok en niet per definitie op bouwvak 1123.

Algemene soorten

Sinds 23 februari 2005 is het Vrijstellingbesluit bij artikel 75 Flora- en faunawet van kracht. Voor de algemene soorten van tabel 1, te weten aardmuis, egel, gewone bosspitsmuis, huisspitsmuis, tweekleurige bosspitsmuis, konijn, bosmuis, veldmuis, rosse woelmuis, bunzing, mol, haas, hermelijn, wezel, bruine kikker en gewone pad geldt sindsdien een vrijstelling voor artikelen 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld, mits de zorgplicht in acht wordt genomen.

Strikt beschermde soorten

Voor strikt beschermde soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn en bijlage 1 AMvB art.75 Flora- en faunawet - tabel 3: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Hiervoor is een ontheffing nodig.

Indien de werkzaamheden effect hebben op de bovengenoemde soorten is een ontheffing nodig. De ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan drie criteria (zware toets):

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang,
- 2) er is geen alternatief,
- 3) doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort.

De criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle drie moet voldaan zijn).

Voor het verontrusten en verlies van leefgebied van strikt beschermde soorten kan een aanvullend compensatieplan noodzakelijk zijn, waarin in detail mitigerende en compenserende maatregelen worden uitgewerkt.

Vogels zijn niet opgenomen in tabel 1 t/m 3 van de Flora- en faunawet; alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord zijn verboden.

3 Toetsing effecten planontwikkeling

3.1 Beschrijving inrichtingsmaatregelen

RvR Limburg Beheer b.v. is voornemens om in het kader van het Ruimte voor ruimte project op 13 locaties te Horst aan de Maas woningen te realiseren. Een van deze locaties betreft kavel 1123 aan de Hoebertweg. Op deze kavel wordt één woning gebouwd.

3.2 Effecten op beschermde soorten

Uit de bureaustudie blijkt dat in het plangebied een aantal algemeen voorkomende en beschermde en (strikt) beschermde soorten zijn te verwachten. Per aanwezige beschermde soortgroep worden hieronder de consequenties en mitigerende maatregelen aangegeven.

3.2.1 Vogels

De werkzaamheden zullen in het algemeen weinig tot geen negatieve effecten hebben op de vogels die voorkomen in het plangebied of omgeving. De consequentie van de ingreep is dat de kavel waarop wordt gebouwd ongeschikt wordt als broedbiotoop voor vogels. Er zijn echter geen wettelijke beperkingen om de werkzaamheden buiten het broedseizoen te laten plaatsvinden. In de directe omgeving in en rond de kavel zijn voldoende uitwijkmogelijkheden als alternatief foerageer- en broedgebied.

De kavel dient voor het broedseizoen (circa 15 maart - 15 juli) ongeschikt te worden gemaakt en te blijven voor broedvogels. De broedvogels die mogelijk gebruik kunnen maken van de kavel zijn met name grondbroeders. Door de kavel ongeschikt te maken komen de vogels niet tot broeden en kunnen de werkzaamheden doorgang vinden. De kavel zou ongeschikt kunnen worden gemaakt in de periode van september tot maart.

Conform de zorgplicht (zie § 4.2) is het van belang om voor het broedseizoen, de op de kavel aanwezige vegetatie te verwijderen. Hierdoor zijn er geen effecten op (broed)vogels tijdens het broedseizoen.

De gunstige staat van instandhouding van de in het plangebied voorkomende of verwachte vogelsoorten zal niet worden aangetast wanneer de kavel ongeschikt is gemaakt voor het broedseizoen.

3.2.2 Zoogdieren

De werkzaamheden zullen weinig tot geen schade toebrengen aan zoogdieren. Er wordt op de kavel slechts één woning gerealiseerd. Aangezien de rest van de kavel onaangetast blijft, betekent dit dat zoogdieren meer dan voldoende uitwijkmogelijkheden hebben.

De uit te voeren werkzaamheden kunnen echter wel plaatselijk een direct effect hebben op met name kleine zoogdieren die van de kavel gebruikmaken. Het gaat hier dan bijvoorbeeld om zoogdieren die hun hol kunnen hebben op de kavel, zoals bijvoorbeeld muizen en spitsmuizen, maar ook de mol en het konijn.

De effecten van de werkzaamheden op de voorkomende zoogdieren kunnen worden beperkt door de kavel die wordt bebouwd voor de werkzaamheden aanvangen ongeschikt te maken als leefgebied. Dit betekent dat voor de aanvang van de werkzaamheden het maïs moet worden verwijderd. Na het verwijderen van het maïs zal op de kavel een pioniervegetatie ontstaan. Deze vegetatie kan eveneens als leefgebied dienen voor de genoemde kleine diersoorten. Daarom is het van belang om er zorg voor te dragen dat de vegetatie kort blijft voor het bouwrijp maken en de aanvang van de bouw. Het verwijderen van het maïs en het vegetatievrij houden van de kavel zorgen er samen voor dat het leefgebied tijdig door de zoogdieren wordt verlaten. De zoogdieren kunnen zich tijdig elders vestigen.

De beste periode om de kavel ongeschikt te maken als leefgebied is buiten het voortplantingsseizoen en buiten de periode waarin dieren in winterslaap zijn. Concreet houdt dit in dat het ongeschikt maken van het leefgebied zou moeten plaatsvinden in de periode van eind september tot half november.

Grotere zoogdieren, zoals de egel, hermelijn, wezel, bunzing, haas en konijn hebben grote leefgebieden en zullen tijdens de werkzaamheden het plangebied mijden. In de omgeving is voldoende geschikt leef- en rustgebied aanwezig voor deze soorten.

De ingreep heeft geen effect op aanwezige vleermuizen die in het plangebied en omgeving worden verwacht. De kavel maakt geen onderdeel uit van mogelijke vliegroutes van de vleermuizen langs de bomenrij. De bouw van een woning brengt geen verandering in de wijze waarop de vleermuizen momenteel gebruik maken van het gebied.

Bij geen van de voorkomende zoogdieren heeft de ingreep zodanige gevolgen dat de gunstige staat van instandhouding van zoogdieren in gevaar komt.

3.2.3 Planten

Er zijn geen effecten te verwachten op beschermde planten, omdat ze niet worden verwacht en de biotopen niet geschikt zijn.

3.2.4 Overig beschermde soorten

Er zijn geen effecten te verwachten op andere beschermde soorten, zoals dagvlinders, libellen en andere ongewervelden in het plangebied omdat de biotopen niet of nauwelijks geschikt zijn.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusie

Uit de natuurtoets komt naar voren dat in het plangebied enkele beschermde soorten voor kunnen komen. Het betreft hier in en rond de kavel alleen soorten van Tabel 1 van de Flora- en faunawet. Voor mogelijke effecten van de ingreep op deze soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. Voor deze soorten geldt een vrijstelling. Voor de soorten uit Tabel 1 is de algemene zorgplicht echter wel van toepassing.

Door een zorgvuldige werkwijze kunnen overtredingen van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet worden voorkomen en blijven negatieve effecten beperkt. De zorgplicht schrijft voor dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan beschermde soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Voor de kavel aan de Hoebertweg betekent dit dat de voorkomende vogels en zoogdieren niet mogen worden verontrust of worden verstoord tijdens kwetsbare perioden als het broedseizoen en de winterslaap.

Samengevat houdt dit in dat de beste tijd voor het ongeschikt maken van het habitat de periode van september tot november is. Daarna dient ervoor te worden gezorgd dat het habitat ongeschikt blijft, zodat beschermde soorten zich niet vestigen in het gebied tijdens het broed- en/of voortplantingsseizoen.

4.2 Zorgplicht

Voor alle beschermde soorten, dus ook voor de soorten die zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, geldt wel een zogenaamde 'algemene zorgplicht' (art. 2 Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan beschermde soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

Werken buiten kwetsbare periode

De kwetsbare perioden voor de verschillende soortgroepen zijn niet allen gelijk. Als 'veilige' periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half augustus tot half november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en dieren als vleermuizen, overige zoogdieren en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Indien voorbereidende werkzaamheden, bijvoorbeeld bouwrijp maken, in die periode worden uitgevoerd, kan daarna gedurende het winterseizoen en het daarop volgende voorjaar probleemloos worden gewerkt.

Werken in kwetsbare periode

Indien vooraf bekend is dat werkzaamheden moeten worden uitgevoerd binnen de kwetsbare perioden van de soorten, is het zaak ervoor te zorgen dat het gebied tegen die tijd ongeschikt is als leefgebied voor die soorten. Zo kan bijvoorbeeld vegetatie gedurende het groeiseizoen kort gemaaid worden, zodat er geen vogels gaan broeden en het tegen de winter ook ongeschikt is voor kleine zoogdieren die in winterslaap gaan.

Indien tijdens de uitvoering van de werkzaamheden beschermde soorten worden waargenomen dienen maatregelen te worden genomen om schade aan deze individuen zo veel mogelijk te voorkomen.

4.3 Tot slot

De natuurtoets is gebaseerd op inventarisatiegegevens van derden en literatuuronderzoek.

Een dergelijk onderzoek kan niet geheel uitsluiten, dat tijdens de uitvoering van de werkzaamheden, beschermde soorten worden aangetroffen. Gezien het gebruik en de kennis van aanwezige natuurwaarden in het plangebied worden de risico's op verstoring van beschermde soorten als zeer minimaal ingeschat. Eventueel aangetroffen soorten dienen verplaatst te worden naar geschikt leefgebied in de omgeving.

Literatuur

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. Van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, 3de herziene druk.

Lange, R., P.Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek, 1994. Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten.

Lenders, H.J.R., C.C.H. Marijnissen & R.P.W.H. Felix, 1993. Waarnemen en herkennen van amfibieën en reptielen in het veld. Uitgave van de Stichting RAVON, Nijmegen.

SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels. SOVON Vogelonderzoek Nederland, KNNV Uitgeverij / Naturalis / EIS-Nederland.

www.ravon.nl

www.natuurloket.nl

Bijlagen

Bijlage 1: Wettelijk Kader

Hieronder volgt een algemene beschrijving van de Natuurwetgeving, gevolgd door betreffende onderdelen van de wetgeving.

De Nederlandse natuurwetgeving

De Nederlandse natuurwetgeving valt uiteen in gebiedbescherming en soortbescherming. De gebiedsbescherming is geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998 en omvat de Natura 2000-gebieden. In de Natura 2000-gebieden zijn de beschermde natuurmonumenten alsmede de gebieden met de status Vogel- en/of de Habitatrichtlijn-gebied (voorheen Speciale Beschermings-Zones (SBZ's) opgenomen.

Globaal kan gesteld worden dat de gebiedsbescherming gericht is op de bescherming van de waarden waarvoor een gebied is aangewezen. Deze bescherming is gebiedspecifiek, maar kent wel de zogenaamde externe werking. Dat wil zeggen dat ook handelingen buiten het beschermde gebied niet mogen leiden tot verlies aan kwaliteit in het beschermde gebied.

De soortbescherming is opgenomen in de Flora- en faunawet. Deze wet omvat ook de bescherming van Habitatrichtlijnsoorten buiten de aangewezen Natura 2000-gebieden welke zijn vermeld in bijlage IV. Deze bescherming geldt overal in Nederland, ook in de beschermde gebieden. De soortbescherming kent geen externe werking. Projecten worden getoetst aan de directe invloed op beschermde waarden binnen de grenzen van het projectgebied.

Conform deze wet is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van mogelijke voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Vanuit de kennis dienen plannen en projecten getoetst te worden aan eventuele strijdigheid met de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet (zie paragraaf 2.2 van het voorgaande rapport).

Flora- en faunawet

Onder de werking van de Flora- en faunawet vallen circa 1.000 dier- en plantensoorten. Alle inheemse zoogdieren (m.u.v. de huismuis en zwarte en bruine rat), vogels, amfibieën en reptielen zijn beschermd. Tevens hebben een aantal soorten planten, vissen, insecten en ongewervelden een beschermde status. Voor de in het wild voorkomende planten en dieren geldt de algemene zorgplicht (art. 2).

Volgens de Flora- en faunawet mogen beschermde dier- en plantensoorten niet worden verwond, gevangen, opzettelijk worden verontrust of gedood. Voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaatsen mogen niet worden beschadigd, vernield of verstoord.

Beschermde planten mogen op geen enkele wijze van hun groeiplaats worden verwijderd of vernield. De verbodsbepalingen van de wet staan genoemd in onderstaand kader.

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde planten:

- Artikel 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of om een andere manier van de groeiplaats verwijderen van planten
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van planten

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde dieren:

- Artikel 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen van dieren. Het met het oog op bovenstaande doelen opsporen van dieren.
- Artikel 10: Het opzettelijk verontrusten van dieren
- Artikel 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen wegnemen, verstoren van nesten, hopen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren.
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van dieren

De werkingssfeer van de Flora- en faunawet is niet beperkt tot of gerelateerd aan speciaal aangewezen gebieden, maar geeft soorten overal in Nederland bescherming.

In artikel 75 van de Flora- en faunawet worden de ontheffingsmogelijkheden weergegeven. Op 23 februari 2005 is de Algemene Maatregel van Bestuur m.b.t. artikel 75 van de Flora- en faunawet¹ in werking getreden. Middels deze AMvB wordt onder bepaalde voorwaarden een algemene vrijstelling geregeld van de ontheffingsplicht van de Flora- en faunawet. Deze vrijstelling geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig gebruik en bestendig beheer en onderhoud en voor bepaalde (algemeen voorkomende) soorten. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af het de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied. In de AMvB worden hiertoe verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime AMvB: Voor deze soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten is derhalve geen ontheffing nodig. Wel geldt ten aanzien van deze soorten de zorgplicht, die eveneens van de Flora- en faunawet uitgaat. Soorten die vallen onder de vrijstelling betreft onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals algemene muizen- en spitsmuizen, de Egel, Konijn en Mol, Ree en Vos; , algemene amfibieënsoorten, waaronder de Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander en plantensoorten als Grasklokje en Gewone dotterbloem.
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime AMvB: Voor soorten van tabel 2 van de AMvB is bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, indien gewerkt wordt volgens een door het Ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt zo'n gedragscode, dan dient ontheffing aangevraagd te worden, welke wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'(lichte toets). Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 2 de algemene zorgplicht.

1. Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijzigingen van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen.

- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in Bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime AMvB.

Voor soorten van tabel 3 geldt het zwaarste beschermingsregime en is bij ruimtelijke ontwikkelingen geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, ook niet met een gedragscode. Voor deze soorten dient een ontheffing aangevraagd te worden, welke aan vier criteria wordt getoetst (zware toets): de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats wordt niet aangetast, er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 3 de algemene zorgplicht.

Voor Bijlage 1 soorten uit Tabel 3 kan ontheffing worden aangevraagd op grond van alle belangen genoemd in het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. In de praktijk komen bij Bijlage 1- soorten onderstaande vier belangen het meeste voor bij een ontheffing voor een ruimtelijke ingreep:

1. Bescherming van flora en fauna (b);
2. Volksgezondheid of openbare veiligheid (d);
3. Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e);
4. Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimte inrichting of ontwikkeling (j)

Voor Bijlage IV-soorten van de Habitatrichtlijn uit Tabel 3 geldt voor een ruimtelijke ingreep alleen ontheffing wordt verleend op grond van een belang uit de Habitatrichtlijn:

1. Bescherming flora en fauna (b)
2. Volksgezondheid of openbare veiligheid (d);
3. Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e);

- **Vogels**

Vogels zijn niet opgenomen in Tabel 1 t/m 3; alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd. T.a.v. vogels geldt, dat werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord verboden zijn.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt zo'n gedragscode dan dient formeel een ontheffing te worden aangevraagd. Voor broedvogels wordt echter geen ontheffing verleend waarbij als voorwaarde wordt gesteld dat broedvogels niet verstoord mogen worden tijdens het kwetsbare broedseizoen; dit mede in het kader van de algemene zorgplicht die ook voor vogels geldt.

Bescherming van vogelnesten

Tijdens werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen. Hiervoor is geen standaardperiode, het gaat erom of er een broedgeval is. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keer elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze soorten staan vermeld in categorie 1 t/m 4 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009). Indien de werkzaamheden effect hebben op deze soorten is een ontheffing nodig. Voor vogels kan alleen een ontheffing worden verleend op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dit zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b);
- Veiligheid van het luchtverkeer (c);

- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d).

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik zijn alleen tijdens het broedseizoen beschermd. Voor deze soorten* is geen ontheffing nodig, indien werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden of maatregelen zijn getroffen om te voorkomen dat deze soorten zich op de bouwplaats gaan vestigen tijdens het broedseizoen. Buiten het broedseizoen mag van deze soorten het nest worden verplaatst of verwijderd.

* Een deel van deze soorten zijn ondergebracht in categorie 5 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009). Hoewel het onderbrengen van deze soorten op deze lijst anders doet vermoeden is de vaste rust- en verblijfplaats van deze vogels niet jaarrond beschermd. Dit betreffen namelijk vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor gebroed hebben of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.